

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3898

Vragen van de leden **Romke de Jong** (D66) en **Aartsen** (VVD) aan de Ministers voor Economische Zaken en Klimaat en van van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het rapport van de Nationale ombudsman over ondernemers die in de knel komen als gevolg van corona* (ingezonden 12 juli 2021).

Antwoord van Staatssecretaris **Wiersma** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 2 september 2021).

Vraag 1

Bent u bekend met het rapport van de Nationale ombudsman over ondernemers die in de knel komen als gevolg van corona?¹

Antwoord 1

Ja, daarmee ben ik bekend

Vraag 2

Herkent u de geconstateerde knelpunten van de Nationale ombudsman?

Antwoord 2

Ik ben me ervan bewust dat voor sommige ondernemers rondom de coronasteungelden knelpunten zijn ontstaan. De Minister van EZK en ik spannen ons in om deze knelpunten te verhelpen.

Vraag 3

Welke acties onderneemt u op de vier knelpunten naar aanleiding van deze bevindingen?

Antwoord 3

Voor de knelpunten die de Nationale ombudsman schetst, is al geruime tijd veel aandacht. Hieronder schets ik wat er gedaan is om deze knelpunten zoveel mogelijk weg te nemen.

Zelfstandig ondernemers met hoge vaste lasten die door de partnertoets in Tozo II t/m IV in financiële problemen komen kunnen gebruik maken van de

¹ Nationale ombudsman, 6 juli 2021, «Knelpuntenanalyse coronasteunmaatregelen zzp'ers en kleine ondernemers». (https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/Knelpuntenanalyse%20steunpakket%20ondernemers_0.pdf)

TONK. De TONK is geïntroduceerd, omdat er dringend behoefte was om huishoudens, waaronder die van zzp'ers, te ondersteunen die ten gevolge van de coronamaatregelen met een inkomensterugval te maken hebben en daardoor niet meer aan de noodzakelijke (woon)kosten kunnen voldoen, waarvoor andere regelingen geen of onvoldoende steun bieden. De TONK voorziet, wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan, in een tegemoetkoming in deze noodzakelijke kosten.

Met het tweede knelpunt kaart de Ombudsman aan dat de TONK-voorwaarden als te streng zijn ervaren. Gemeenten zijn met de implementatie van de TONK aan de slag gegaan onder aanzienlijke onzekerheid over het aantal te verwachten aanvragen en de benodigde vergoeding per aanvrager. Door deze onzekerheid bestonden bij veel gemeenten zorgen over of het door het kabinet beschikbaar gestelde budget € 130 miljoen wel toereikend zou zijn. Dat leidde bij gemeenten, die hun TONK-beleid mede moesten baseren op het beschikbare budget, tot terughoudendheid in toekenning van de TONK.

De zorgen van gemeenten over een mogelijk te laag budget en de daaruit volgende terughoudendheid in het ruim toekennen van de TONK, alsmede de wens van uw Kamer tot ruimhartigheid, zijn voor het kabinet aanleiding geweest om het budget voor de TONK te verdubbelen tot € 260 miljoen. Gemeenten hebben hierdoor meer ruimte gekregen om de TONK ruimhartig uit te voeren. Daarop hebben veel gemeenten inmiddels hun TONK-regeling verruimd.

Wat betreft het derde knelpunt, het niet kunnen verkrijgen van compensatie door «foute» SBI-codes, is op verschillende wijzen actie ondernomen. Allereerst is bij de TOGS de mogelijkheid geboden om toch in aanmerking te komen door middel van een formulier met een melding «niet aansluitende SBI (NASBI)». Dit formulier was voor ondernemers wiens SBI-code niet aansloot, maar de activiteitomschrijving in het handelsregister wel. Het totaal aan meldingen dat gedaan werd lag grofweg op 25.000. Meldingen die tot coulance leidden zijn vervolgens meegenomen in de TVL1 2020 (Q3) en verder.

In de TVL1 is vervolgens de mogelijkheid geboden aan RVO om, indien een ondernemer stond ingeschreven met een SBI-hoofdcode of nevencode die geen recht gaf op TVL, maar de ondernemer aan kon tonen dat een andere activiteit die terug te voeren was op de bedrijfsomschrijving in het handelsregister, zijn/haar hoofdactiviteit was, laatstgenoemde activiteit te gebruiken bij de beoordeling van de TVL. Op basis hiervan zijn 2000 mutaties gedaan.

Aanpassingen zijn vervolgens meegenomen in de TVL Q4 en verder. In TVL Q4 gaven alle SBI-codes vervolgens een mogelijkheid tot berekening van de TVL, met uitzondering van financiële instellingen. De hoofdactiviteit was daarmee in TVLQ4 enkel van belang voor het bepalen van het vastelastenpercentage, niet voor het wel of niet in aanmerking komen voor TVL. Vervolgens is, naar aanleiding van een uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb), bepaald dat TVL toegekend wordt aan een andere hoofdactiviteit dan vermeld in het handelsregister, indien ondernemers met bewijsstukken kunnen aantonen dat een nevenactiviteit feitelijk zijn/haar hoofdactiviteit was, of dat de hoofdactiviteit al stond verwoord in de bedrijfsomschrijving in het handelsregister, maar nog niet was gekoppeld aan een SBI-code. Naar aanleiding van de uitspraak zijn alle lopende en reeds afgehandelde bezwaren tegen het licht van de uitspraak gehouden en beoordeeld. Hierover is de Tweede Kamer op 22 maart middels een voortgangsrapportage TVL geïnformeerd.² Nieuwe bezwaren worden direct in lijn van de uitspraak beoordeeld. Ondernemers die, om uiteenlopende redenen, geen bezwaar hebben ingediend in Q4 2020, konden tussen 24 juni en 5 augustus alsnog om een herziening van hun SBI-code vragen. In totaal zijn er 560 verzoeken tot herziening ingediend.

Verder is op 10 maart met uw kamer gedeeld dat er twee hardheidsclausules in de TVL worden opgenomen³, die het mogelijk maken dat een ondernemer in aanmerking komt voor TVL op basis van zijn werkelijke hoofdactiviteit, dan wel een hogere subsidie krijgt op basis van zijn werkelijke hoofdactiviteit, ook

² Kamerstuk 35 420, nr. 241

³ Kamerstuk 35 420, nr. 239

indien deze afwijken van de beschrijving van de activiteiten in het handelsregister op 15 maart 2020.

Ook voor het vierde knelpunt, het niet verkrijgen van TVL door weinig of geen omzet in de referentieperiode, is een oplossing gevonden. Dit door, met ingang van het tweede kwartaal van 2021, in de TVL een keuze aan te bieden wat betreft de te gebruiken referentieperiode. Ondernemers die geen of beperkte omzet hadden in de eerste referentieperiode (Q2 2019), kunnen voor TVL voor het tweede kwartaal van 2021 kiezen voor een tweede referentieperiode (Q3 2020). Ondernemers die voor 30 juni 2020 met hun onderneming zijn gestart kunnen hier eveneens gebruik van maken.

Vraag 4 en 5

Komt het beeld dat ontstaat uit de klachten over de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) overeen met uw eigen bevindingen? Wanneer wordt de toegezegde brief over de TONK met de Kamer gedeeld en is dit aanleiding voor u om nogmaals een aantal gemeenten aan te spreken over de uitvoering van de TONK? Wordt de TONK naar uw mening op dit moment met voldoende maatwerk en coulantie uitgevoerd?

Antwoord 4 en 5

Ik herken de kritiekpunten op de TONK uit het rapport van de Nationale ombudsman. In de brief⁴ over TONK die 12 juli aan de Tweede Kamer is gestuurd ben ik ingegaan op deze knelpunten en de stappen die gezet zijn om een ruimhartige toepassing van TONK te bevorderen. Zichtbaar is dat veel gemeenten tussentijds hun TONK-regeling hebben verruimd waardoor meer mensen in aanmerking komen voor TONK en vaak ook een ruimere vergoeding kunnen ontvangen. De verlenging van de TONK-regeling maakt het mogelijk om de ondersteuning langer voort te zetten. In de gesprekken met gemeenten ervaar ik grote betrokkenheid om getroffen inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen. Mijn beeld is dat gemeenten ondanks de onzekerheden bij de start op een goede wijze invulling geven aan de uitvoering van de TONK en dat met de verschillende aanpassingen de verschillen tussen gemeenten kleiner zijn geworden.

Vraag 6

Kunt u toezeggen zich in te spannen voor een goed-toegankelijke schuldhulpverlening voor alle zzp'ers en ondernemers? En kunt u toelichten hoe u zich hier voor gaat inspannen? En wordt hierbij ook rekening gehouden met de motie-Romke de Jong/Aartsen (Kamerstuk 35 420, nr. 287)?

Antwoord 6

Ik kan dit zeker toezeggen. Het kabinet heeft zich vanuit de Brede Schuldenaanpak ingezet voor een brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening en blijft dit doen. In het antwoord op vragen van het lid Kat (D66) ben ik eerder ingegaan op de vele acties die hierop gericht zijn.⁵ U kunt hierbij denken aan de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)⁶ die op 1 januari 2021 is ingegaan. Deze wetwijziging verduidelijkt dat zzp'ers ook vallen onder de Wgs en niet geweigerd mogen worden om het feit dat ze zelfstandig ondernemer zijn. Dit betekent dat gemeenten goede ondersteuning moeten kunnen bieden en daarbij alle beschikbare instrumenten kunnen inzetten. Over mogelijke nieuwe instrumenten bijvoorbeeld naar aanleiding van de motie-Romke de Jong/Aartsen zullen wij gemeenten te zijner tijd informeren. Over hoe het kabinet omgaat met de motie-Romke de Jong/Aartsen is de Tweede Kamer in de Kamerbrief steun- en herstelpakket vanaf het 4e kwartaal van 2021⁷ op 30 augustus geïnformeerd. De werkwijzer⁸ van het programma Schouders Eronder biedt nu al zowel handvatten voor gemeenten die nog geen schuldhulp aan ondernemers

⁴ Kamerstuk 29 544, nr. 1070

⁵ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2020–2021, nummer 2951

⁶ <https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2019/nationale-ombudsman-positief-over-wetsvoorstel-wijziging-gemeentelijke>

⁷ Kamerbrief steun- en herstelpakket vanaf het 4e kwartaal van 2021 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

⁸ <https://www.schouderseronder.nl/publicaties/werkwijzer-ondernemers-en-schulden>

verlenen en willen weten hoe ze dit het beste kunnen opzetten, als voor gemeenten die hun dienstverlening voor ondernemers met schulden willen verbeteren. Ook heeft de voormalig Staatssecretaris van SZW⁹ aan wethouders een brief gestuurd over de wettelijke verplichting om zzp'ers adequate schuldhulpverlening te bieden en de ondersteuning die gemeenten daarbij krijgen. Zoals het ook door SZW gesubsidieerde project van VNG Realisatie¹⁰ dat gemeenten ondersteunt op het gebied van communicatie, informatievoorziening en bewustwording in relatie tot het bieden van schuldhulp aan ondernemers. Tot slot wil ik de nationale communicatiecampagne noemen die speciaal gericht is op ondernemers. De campagne ging in februari van start en zal ook in het najaar weer zichtbaar zijn.¹¹ Via deze campagne worden (zelfstandig) ondernemers onder andere naar Geldfit Zakelijk (onderdeel van de Nederlandse Schuldhulp Route) geleid. SZW en EZK subsidiëren Geldfit Zakelijk om te zorgen dat het bestaand hulpaanbod voor ondernemers goed wordt ontsloten.

Al deze activiteiten richten zich op het eerder vinden van zelfstandig ondernemers met financiële problemen en zorgen dat zij goede hulp krijgen.

Vraag 7

Kunt u toelichten of en hoe coulance wordt betracht in de terugbetalingsregelingen van de verschillende steunmaatregelen?

Antwoord 7

Verschillende steunmaatregelen lopen via verschillende instanties. De NOW via het UWV, de Tozo en de TONK via de eigen gemeente en de TVL via het RVO. Alle instanties zetten zich op hun eigen manier in om ondernemers tegemoet te komen, die door de coronacrisis kampen met financiële problemen.

Doordat in de systematiek van de Tozo ondernemers vooraf een inschatting maken van hun inkomen komt het voor dat een correctie achteraf nodig blijkt. In 2020 zijn ca. 46.000 correcties doorgevoerd door gemeenten. Gemeenten bieden betalingsregelingen aan als mensen de Tozo-uitkering niet (meteen) kunnen terugbetalen. Voor de Tozo lening bedrijfskapitaal is de terugbetaaltermijn van de lening verlengd naar vijf jaar en de startdatum van de terugbetalingen verplaatst naar 1 januari 2022. Gemeenten krijgen hiermee ruimte om aan te sluiten op de individuele situatie van de ondernemer.

UWV stelt zich bij een terugbetaling van NOW coulant op. De ondernemer kiest in goed overleg zelf welke terugbetalingstermijn het beste bij zijn omstandigheden past. Voor werkgevers voor wie de terugbetaling een probleem is, biedt UWV ruime mogelijkheden tot een betalingsregeling. Werkgevers kunnen zo'n regeling zelf online regelen tot een periode van 36 maanden. Wie meer tijd nodig heeft of later wil beginnen met terugbetalen, kan daarvoor telefonisch contact opnemen met UWV.

Bij de TVL blijkt tot dusver dat 21% van de ondernemers een gedeelte van het ontvangen voorschot, of het geheel, moet terugbetalen. Het merendeel van de ondernemers, 79% die een definitieve vaststelling van een TVL-subsidie ontvangt, kan juist een nabetaling tegemoetzien. Een terugbetaling is nodig als het daadwerkelijke omzetverlies van de ondernemer is meegevallen of zo laag was dat de ondernemer toch niet in aanmerking bleek te komen voor de TVL-steun. Om te voorkomen dat ondernemers in problemen raken, hanteert RVO ruimhartige betaaltermijnen en biedt waar nodig maatwerk aan. Bij een hoog bedrag belt RVO persoonlijk met de ondernemer om de verschillende mogelijkheden te bespreken. RVO evalueert dit type maatwerk en terugbetaal-schema's regelmatig met de ondernemer, om wijzigingen in de omstandigheden mee te kunnen nemen.

⁹ Aanbieding afschrift brief aan gemeenten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

¹⁰ <https://vng.nl/artikelen/geldzaken-en-ondernemers>

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/02/16/kom-in-actie-bij-geldzorgen-de-eerste-stap-helpt-je-verder>

Vraag 8

Kunt u toezeggen de ombudsman bij te staan in zijn onderzoek wat de gemeenten hebben gedaan met de aanbeveling uit 2018 om de toegang tot schuldhulpverlening voor zzp'ers en ondernemers breder en laagdrempeliger te maken?

Antwoord 8

Ik ben altijd bereid om de Nationale ombudsman op zijn verzoek bij te staan in zijn onderzoek.